

اردستان نامه

○ اردستان نامه، ۲ ج

○ به کوشش: محمد گلبن

○ ناشر: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ

و ارشاد اسلامی، تهران، ۱۳۸۱، ج ۲، ص ۱۱۸۰

○ محمدرسول دریگشت

مجموعه‌ای است
پرحجم در دو جلد، که ۵۷
مقاله و خطابه و پژوهش
دربارۀ اردستان را
دربرمی‌گیرد. اردستان که
با شهرستان زواره حدود
۱۲ کیلومتر فاصله دارد، در
کنار کویر و میان
شهرستان‌های اصفهان،
کاشان و نائین واقع شده
است. این منطقه قدمت
باستانی داشته و از عهد
کیانیان، یعنی قبل از دوره
اشکانی، باقی مانده است.
مقدسی، جغرافیدان
معروف در کتاب

پژوهش را در مباحث مختلف، تفکیک و تبویب می‌نمود، بیشتر فایده‌بخش بود. مانند مباحث تاریخی، جغرافیایی، تبارشناسی، کتاب‌شناسی، ادبی و فرهنگی، جامعه‌شناسی و غیره... در این صورت دستیابی به مطالب مورد دلخواه سهلتر می‌بود.

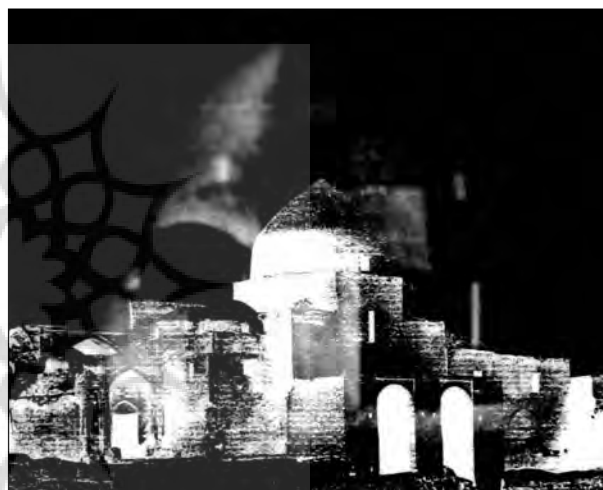
مندرجات جلد اول:

- سودایی بیاض‌ای جندقی / سیدعلی آل داود
- فرمانروایی مسعود لشکر در جندق و... / سیدعلی آل داود
- یادداشتهای اردستان، زواره و بیابانک / ایرج افشار
- اردستان در دایرةالمعارفهای فارسی / آزاد بروجردی
- شاعران اردستانی در تذکره نصرآبادی / آزاد بروجردی
- اردستان در تاریخ گیتی‌گشا / غ. بیرانوند
- مسجدجامع اردستان / عبدالمحمد حسینی
- تعزیه‌ها / محمدعلی رجاء زفره‌ای

احسن‌التفاسیم، اردستان را چنین معرفی می‌کند: «چون زمین اردستان به سفیدی آرد است آن‌جا را اردستان گفته‌اند». در جای دیگر گفته شده که اردستان مرکب از دو کلمه «مقدس» و «ستان» است، یعنی «شهر مقدس»، یا به روایتی دیگر، که در لابه‌لای مطالب این کتاب گفته شده نسبت این شهر را به رستم دستان و زواره را به برادر رستم که زواره نام داشت دانسته‌اند. پیشینه تاریخی، نام مکان‌های جغرافیایی و اماکن، آثار باستانی و تاریخی، اوضاع اجتماعی و فرهنگی، مسائل کشاورزی و زراعی، شرح حال رجال تاریخی، ادبی و سیاسی در این مقالات آورده شده است. بیشترین مقالات که در این مجموعه چاپ شده از پژوهشگران بومی است. چند نفر از متبعضان غیربومی هم آثار خود را در اختیار آقای گلبن گذاشته‌اند که در این مجموعه چاپ شده است. آنهایی که قبلاً به چاپ رسیده، جای چاپ اولیه مقالات در پای هر صفحه قید شده است.

باید گفته شود مجموعه‌هایی که به این صورت خاص و برای منطقه‌ای ویژه منتشر می‌شود، دارای مزیتی است که کلیه سوابق محلی را برای

- تخت کشی (گیوه) / محمدحسن رجائی زفره‌ای
 - تعزیه‌خوانان زواره / محمدحسن رجائی زفره‌ای
 - فیوج‌ها (کولپها) اردستان / محمدحسن رجائی زفره‌ای
 - زواره / جهانگیر شریفی
 - آشنایی با مناطق اردستان / مرتضی شفیعی اردستانی
 - اردستان از دید سخنوران / مرتضی شفیعی اردستانی
 - انار اردستان / مرتضی شفیعی اردستانی
 - بنای عالی و دیدنی سرهنگ‌آباد اردستان / مرتضی شفیعی اردستانی
 - تاریخ معارف و فرهنگ اردستان و زواره / مرتضی شفیعی اردستانی
 - خوشنویسان اردستان و زواره / مرتضی شفیعی اردستانی
 - دهستان گرمسیر اردستان / مرتضی شفیعی اردستانی
 - روشن اردستانی (استاد غزل و مرثیه) / مرتضی شفیعی اردستانی
 - سنگ قبر امیراویس آل نوشیروان / مرتضی شفیعی اردستانی
 - شرح حال عده‌ای از طبیبان و پزشکان اردستان از قرن هشتم / مرتضی شفیعی اردستانی
- مقالاتی که عنوان آنها در بالا اشاره شد، ۲۳ مورد است، که چند مقاله بلند رساله مانند، در این میان به چشم می‌خورد.

جناب استاد ایرج افشار درباره اردستان و زواره و بیابانک، یادداشت‌های پراکنده‌ای تهیه و تدوین کرده که بالغ بر ۱۴۰ صفحه است، همراه با تعدادی عکس از آثار تاریخی، که گویا قرار بوده به صورت مستقل چاپ شود، ایشان بخش عظیمی از آن رساله را در اختیار آقای گلبن گذاشته و در این مجموعه به چاپ رسیده است.

رساله تعزیه‌ها که تماماً به نظم است، از یک نسخه خطی مربوط به سالهای ۱۲۸۱-۱۳۶۱ ه. ق. استخراج شده و حدود ۸۰ صفحه از بخش اول را پر نموده است.

رساله زواره نوشته جهانگیر شریفی از کتاب شهرهای ایران، گردآوری دکتر محمدیوسف کبانی استخراج و در جلد اول چاپ شده است. آقای مرتضی شفیعی اردستانی هم، چند نوشته تحقیقی پی در پی در مباحث مختلف، پیرامون مسائل فرهنگی و تاریخی و اجتماعی مربوط به اردستان نوشته که از صفحه ۳۵۵ تا ۶۲۵ را دربرمی‌گیرد و از مطالب خواندنی این مجموعه است. بقیه مطالب این جلد هم تماماً سودبخش و مفید فایده است.

مندرجات جلد دوم:

- مطالب جلد دوم شامل ۳۴ مقاله و پژوهش است، به این شرح:
- شیوه‌های سنتی تقسیم آب قنات اروند در اردستان / مرتضی شفیعی اردستانی.
- قنات دوطبقه مون در اردستان / مرتضی شفیعی اردستانی.

- کوچکعلی نیستانی / مرتضی شفیعی اردستانی.
- مقدمه بر شرح حال فدای اردستانی / مرتضی شفیعی اردستانی.
- موقوفات اردستان / مرتضی شفیعی اردستانی.
- وزرا و معاونان وزرا که از اردستان برخاسته‌اند / مرتضی شفیعی اردستانی.
- شرح حال رضا شمسانی / شمسانی کهبازی .
- برخی آرا درباره ایران و ایرانیان (سروان رایت انگلیسی) / ترجمه محمدمنصور عاصمی.
- روزنامه‌نگاران ناحیه اردستان / عبدالعلی فناء توحیدی.
- شناخت‌نامه مرحوم سیدمحمد محیط طباطبایی / سیدفرید قاسمی.
- شیخ‌الاسلام ملاعلی کهبازی / احمد کهبازی.
- اسامی خرده مالکین قریه کهباز / محمد گلبن.
- تعزیه در ایران / محمد گلبن.
- دورنمایی از کهباز / محمد گلبن.
- سفرنامه منظوم / محمد گلبن.
- سپهری زواره‌ای و مرشدی زواره‌ای / احمد گلچین معانی.
- دهدار بوعلی اردستانی یادگار حسن صباح / رزوان لرستانی.
- خاندان عامری / سیدمحمد محیط طباطبایی.
- تکلمه خاندان عامری / سیدمحمد محیط طباطبایی.
- گوشه‌ای از زندگانی شاعری نیسانی / سیدمحمد محیط طباطبایی
- متن سخنرانی مرحوم محیط طباطبایی درباره آثار تاریخی زواره / با مقدمه احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- قصیده‌ای از فائق نیستانی / متخلص به فائق.
- اردستان / احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- اردستان از لحاظ موقعیت طبیعی و اقلیمی / احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- اصطلاحات مربوط به آب در اردستان / احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- تاریخچه تأسیس مدارس جدید در اردستان / احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- ستاره در اردستان / احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- کاروانسراها، آتشکده‌ها، آسیابها و آب‌انبارها در اردستان / احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- گلوزه‌کاری در اردستان / احسان‌الله هاشمی اردستانی.
- روابط خانوادگی منتخب‌السادات جندقی و حاج‌علی کهبازی / اقبال یغمائی.
- آخرین مصاحبه استاد محیط طباطبایی
- مصاحبه دکتر ایرج یزدان‌بخش.
- تصاویر و نمایه عمومی - در قسمت عکسها یک قطعه عکس دیده شد که هیچ مناسبتی با این مجموعه و محتوای آن ندارد؟
- مقالات و پژوهش‌هایی که در جلد دوم چاپ شده عموماً راجع به مسائل فرهنگی، وقف، شرح حال رجال ادبی و اجتماعی، کشاورزی، جامعه‌شناسی و تاریخی است. آنچه کمبود احساس می‌شود در مقوله هنر، صنایع دستی و موسیقی است. مطلبی در این باره در مجموعه دیده نمی‌شود. نوشته‌های این جلد، اغلب از آقای مرتضی شفیعی اردستانی و آقای سیداحسان‌الله هاشمی اردستانی است. خود آقای گلبن چند مقاله مفید در این بخش به چاپ رسانده که در این میان سفرنامه منظوم سروده او بسیار خواندنی و شیرین است. دویژوهش اردستان که در صفحه ۹۴۵ و ۹۸۷ چاپ شده از مطالب مفید و مفصل و قابل توجه آقای سیداحسان‌الله هاشمی اردستانی است. این دو مقاله که بسیار ممتع و پرفایده است مطالب مختلف راجع به اردستان و آن منطقه را دربردارد.